ՆՈՅԵԱՆ ԱՂԱՒՆԻ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ — ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 31 ՅՈՒՆՎԱՐ 1853 — ԹԻՒ 47

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Բարձրագոյն փոխարքայի Թղթակցութեան սենեկին երկրորդ կառավարիչ Նուրի պէյը Քարասիի (Պալըքէսէրի) կուսակալին քաժուքեհեա անուանեցաւ։

— Շէվքէթ պէյը Սայտայի կուսակալ Վ.ամըք փաշային; Սամի էֆէնտին Թըրհալայի կուսակալին, և արքունի փոշերանոցի պաշտօնատարներէն Նահիտ պէյը Պիկայի կուսակալին դրան գործակալ անուանուեցան։

— Նախկին ելեմտից նախարար Խալիլ էֆէնտին չորեքշաբթի օր մեռաւ։

— Բոզոջի գոլի Հաճի Ահմէտ աղան Նարտայի տեղակալ անուանեցաւ։

— Կայսերական դիւանի խօճաներէն Համիտ պէյը Հիւսիսային Քարա Հիսարի տեղակալ կարգեցաւ։

— Յունվարի 27 Թուականով Մոնաստըրէն Քարատաղի կայսերական բանակին վերաբերեալ առնուած պաշտօնական վերջին լուրերէն հետեւեալը կը քաղենք։

« Քարատաղի ապստամբներուն դէմ խրկուած կայսերական բանակը չորս մեծ գունդ բաժնուած ըլլալով՝ առաջին գունդը որ կայսերական պահապան զօրքերէն բաղկացեալ Կոստանդնուպոլիսէն խրկուած էր, Անթիւարիի նաւահանգիստը ելեր ու անկէ դէպ 'ի Զէրնիսքայի վիճակը քալեր է։ Հոս Քուրու տէրպէնտ ըսուած տեղը և Շքօտրայի լճին մօտերը գտնուած գիւղերուն առաջք ապստամբներուն հանդիպելով զանոնք ջնջեր ու Փապլաքի դղեակին շրջակայ վիճակները բոլորովին նուաճեր է։

« Կայսերական բանակին երկրորդ գունդը, որ Օմէր փաշայի հրամանատարութեան տակը կը գտնուի, Սբաւս ըսուած տեղւոյն վրայ քալելով փիփերիի գիւղերուն բոլորն ալ առեր է։ Քարիէս և Մարթինիչ ըսուած տեղուանքն ալ ապստամբներուն հետ սաստիկ կռուելով ձեռք ձգեր է։

« Երրորդ գունդը որ Իսմայիլ փաշայի հրամանատարութեամբ Հերսէքէն մեկներ էր, Քարատաղցւոց հետ ապստամբութեամբ միացեալ Բիլա և Տրօպնիաքի գիւղերը զարկեր ու առեր և հետեւաբար Նիքսիգ ըսուած տեղը նստեր է։ Անկէ երկու գնդի բաժնուելով մէկը Պանիանի և Կրաւօվայի վիճակները և միւսն ալ Զուպայի վիճակը նուաճեր է։ Հետեւաբար Օմէր փաշայի հրամանատարութեան տակը գտնուած գունդին հետ միանալու համար Նիքսիգ և Սթրուքի մէջ տեղը ապստամբներուն հետ սաստիկ կռուեր և այն տեղը սաստիկ արիւնհեղութիւն պատահելէն ետքը կայսերական գունդը առաջ անցեր ու Պիօլոբլոլիչ ըսուած դաշտին մէջ Օմէր փաշային հրամանատարութեան տակը գտնուած գունդին հետ միացեր է։

« Կայսերական բանակին չորրորդ գունդը, որ Տէրվիշ փաշային հրամանատարութեան տակը կը գտնուի, առանց կռուոյ Պանիանիի վիճակը մտնելով Կրաւօվայի վրան քալեր գացեր է։

« Ուստի կայսերական բանակը Զէրնիսքայի վիճակին մեծագոյն մասը, և Հերսէքի ապստամբեալ հինգ վիճակը, և Քարատաղի Քուչ, Պիէր, և Պիօլոբլոլիչ ըսուած վիճակները իշխանութեանը տակը անցուցեր է՝ այս վիճակներուն գլխաւոր բնակիչները աւանդ առնելով։ Քարատաղի Մօրաչիա և Րօվիա ըսուած տեղուանքն ալ կայսերական բանակին ձեռքը անցնելով՝ ասոնց ալ գլխաւոր բնակիչները աւանդ առնուելու վրայ է. վերջապէս Քարատաղի դեռ զարնուելու և առնուելու միայն չորս վիճակը մնացեր է, որոնք արդէն կայսերական բանակին կողմանէ պաշարուած են։

« Այս յաջողակ լուրերը Մոնասթըր հասնելուն պէս Օմէր փաշայի տեղակալ Էվնի փաշան զանոնք կայսերական կառավարութեան պաշտօնեայներուն և օտար տէրութեանց հիւպատոսներուն հաղորդեր է, որոնք անկեղծօրէն իրեն գացեր շնորհաւորութիւն ըրեր են և 'ի նշան ուրախութեան անհամար թնդանօթներ արձակուեր են։ »

— Առաջիկայ մարտի ամսէն սկսելով մէկ կամ երկու տարի պայմանաժամով յետագայ ցուցակին մէջ նշանակուած կայսերական մաքսերը վարձու տրուելու են։ Այս մաքսերը կամ զատ զատ և կամ եթէ հաստատ երաշխաւորութիւն և ապահովութիւն տրուելու ըլլայ քանի մը կողմանցը մէկ տեղ բացէ 'ի բաց յաճախորդս հանելով՝ աւելի գին տուողին յանձնուելու են և մասնաւոր յանձարարութիւն կամ աղաչանք բոլորովին արգիլեալ է։ Այս աճըրդին (միւզայէտէին) կանոնաւոր և օրինաւոր կերպիւ կատարուելը կայսերական հրովարտակաւ հրամայուած ըլլալով՝ կամք ցուցընողները ելեմտից նախարարութեան պալատը ներկայանալու և իրենց կամացը համեմատ աւելցընելու են։

Ահաւասիկ Կոստանդնուպօլսոյ, Իզմիրի, Սալոնիկի, Պէրութի, Դամասկոսի, Հալէպի, Կրետէի և շրջակայ մաքսատանց ցուցակը։

Կոստանդնուպօլսոյ և շրջակայ տեղուանց մտուքը։

Սեւս մտած վաճառներէ զատ՝ Կրետէի, Էրէկլիի, Կոստանդնուպօլսոյ, Նիկոմիդիոյ, Թրապիզոնի, Սամսոնի, Սինոպի, Վառնայի, և ասոնց շրջակայ տեղուանց մաքսերը։

Ատա բողազը ըսուած վիճակին մաքսը։

Միտիլլիի կղզւոյն մաքսը։

Իզմիրի և շրջակայ տեղուանց մտուքը և այլ հասոյթները։

Իզմիրի և շրջակայ տեղուանց մաքսը։

Կիւզէլհիսար, Մէնէմէն և Այի աղա չիֆթլիկի մաքսերը։

Էտրէմիտ և Քէմէր Էտրէմիտի մաքսերը։

Ատանայի և Թարսուսի մաքսերը։

Մէնթէշէի, Քէօյճէկիզի և Պէրնաղի մաքսերը։

Քանիայի գաւառին մէջ Սիլինտի, Նէիզ աղաճ և այլ վիճակներուն մաքսերը, դէրէօտէ և էմինա։

Մարմարայի կղզւոյն մաքսը։

Էտրէմիտի վիճակին դէրէօրիէ (փայտի) մաքսը։

Մուտանիայի և Կեմլէիկի վիճակներուն մաքսերը։

Պանտրմա, Էրտէք, Քարըն աղը, Փաշա լիմանը և Մուխալըճ ըսուած վիճակներուն մաքսերը։

Քարա պիզայի մաքսը։

Իզմիրի Ֆրէնկի մաքսը,

Չանաք գալէի, Էզինէի, Քազ տաղի և Այտոսի մաքսերը։

Քարամիւրսէլ և Եալաքապատ վիճակներուն մաքսերը։

Այնոզ և Քարաղաճի մաքսը։

Թէքիր տաղի մաքսը։

Սիլիվրի և շրջակայ տեղուանց մաքսը։

Կէլիպօլուի և շրջակայ տեղուանց մաքսը։

Իսլիմիայի տօնավաճառին մաքսը։

Իսթանքէօյի կղզւոյն մաքսը։

Քավալա, Թաշօս, Մօրմարի և Բասոսի մաքսերը։

Իզմիրի, Մէնէմէնի, Քուշատասըլըի, Չէշմէյի, Այվալըգի և այլ վիճակներուն խամ գաչ և գինետանց հարկերն ու Իզմիրի ղանթարը (կշռոյ հարկը։)

Սալոնիկ, Դրամա, Հալէպ, Ատանա ու Մուսուլ գաւառներուն մտուքը և այլ հասոյթները։

Աքքայի ցամաքային և ծովային մաքսերով բնակչաց ուտելեաց մաքսերը, Աճլունի, Ալթօրայի, Նապլուսի, Սէֆէտի, Երուսաղէմի և այլ վիճակներուն էմլաքի մաքսերն ու այլ հասոյթները։

Նապլուսի և Ջիֆինի և այլ տեղուանց տասանորդական հարկերը (էօշիւր։)

Սայտայի գաւառին էմլաքի և մետաքսի մաքսերն ու հասոյթները (հարկերը։)

Դամասկոսի ապրանաց ձէթի և [illegible] մաքսերով Դամասկոսի մետաքսի մաքսերը։

Հալէպի գաւառին ապրանաց, ձէթի և [illegible] մաքսերով [illegible] Պիրէճիկի էմլաքի և բնակչաց ուտելեաց հասոյթները։

Ատանայի գաւառին պիլանի մաքսը։

Ատանայի և Թարսուսի էմլաքի մաքսերը և հասոյթները։

Մարաշի էմլաքի մաքսը և հասոյթները։

Համայի և Հումսի գաւառներուն էմլաքի և մետաքսի մաքսերը և [illegible] հարկերը և Հումսի և Իսքի քույսուը ըսուած վիճակին [illegible] հասոյթը։

Կրետէի կղզւոյն Քանտիա և Խանիայի հասոյթը և մաքսերը, [illegible] հասոյթները մէկ տեղ ըլլալով։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԱՆԳՂԻԱ. Լոնտոն 21 յունվարի։

Յիշատակութեան արժանի քաղաքական լուր մը չկայ։ Միայն Լորտ Ճօն Րըսէլի արտաքին գործոց առ ժամանակեայ նախարարութենէն մօտերս քաշուելուն վրայօք երկար խորհրդածութիւններ կընեն Անգղիոյ լրագիրները, և ոմանք կը կարծեն թէ ուրիշ փոփոխութիւններ ալ պիտի ըլլան։ Ծովեզերաց օտար յարձակմունքներէ ապահով կերպիւ պաշտպանութեան համար ալ զգուշութիւններ ընելու խրատ կուտան։

— Անգղիոյ Արեւելեան Հնդկաստանի կուսակալ Լօրտ Տալհաուզիի վեցամեայ իշխանութեան պաշտօնը քանի մը ամիսէն լրանալու է, ուստի անոր յաջորդը Նիւքասթըլ դուքսը պիտի ըլլայ կըսեն։

— Լոնտոնէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Սթրաթֆօրթ Քաննինկ Րէտքլիֆի դերակոմսը իւր տէրութենէն հրաման ստացաւ անյապաղ Կոստանդնուպօլիս գալու և իւր դեսպանական պաշտօնը նորէն վարելու։

— Անգղիոյ պանքան դրամոյ տարեկան տոկոսիքը հարիւրին 3ի բարձրացոյց, որուն պատճառը պատրաստ մետաղեայ դրամոց պակսութիւնն ու պարտամուրհակաց առաւելութիւնն է։ Անցեալ յուլիս ամսոյ մէջ մետաղեայ դրամոց գումարը 22,197,000 լիրա և թղթոց գումարը 25,094,000 լիրա էր. իսկ այս յունվարի սկիզբը մետաղեայ դրամոց գումարը 20,527,000 լիրայի իջեր և թղթոց գումարը 29,284,000 լիրայի ելեր է։

ՓՐԱՆՍԱ. Փարիզ 22 յունվարի.

Այսօր Վ. Կայսրը Թիւյլըրիի պալատին մէջ ծերակուտի և օրէնսդիր ժողովոյն անդամոց և տէրութեան բոլոր նախարարաց և բարձրաստիճան պաշտօնէից ներկայութեանը ընտիր ատենաբանութիւն մը ընելով՝ պաշտօնական կերպիւ ծանոյց Գաղղիոյ կայսրուհւոյն ընտրութիւնը։ Նափոլէոն Գ. որ ամեն երեւելի գործերը յանկարծ և իւր ազատ կամօքը կը կատարէ, իմացուց ու այս մասին ալ իւր սրտին և մտացը համեմատ որոշում մը ըրաւ։ Առ հասարակ կըսպասուէր որ Եւրոպիոյ տէրութեանց գերդաստաններէն իշխանուհի մը ընտրուէր. բայց Գաղղիոյ Կայսրը Սպանիոյ երեւելի և ամենահարուստ գերդաստաններէն Մոնթիյօ կոմսին աղջիկ Թէպայի դքսուհին ընտրեց, որուն ամեն բնական և բարոյական յատկութիւնները կայսեր սրտին համաձայն ըլլալով՝ սիրոյն ալ արժանի դատուեր են։ Կայսրական հարսնացուն 25 տարեկան կայ կըսեն, և սպանիացի հօրէ և անգղիացի մօրէ ծնած է։

Քանի մը օրէն հարսանեաց հանդէսին կատարման լուրը կառնուի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՔ

Յարգոյ հասարակութիւնը անշուշտ կը յիշէ թէ ասկէ քանի մը տարի առաջ Մայրաքաղաքիս մէջ ժողովուրդ մը ուսումնական ընկերութիւն մը հաստատելու եղաւ, որուն թէ անունը և թէ 'ի սկզբան խոստացուած նպատակը բարեսէր անձանց գրգիռ մը եղան անոր յառաջդիմութեանը փափաքելու, և շատերն ալ թէպէտ անկէ յառաջ գալիք հասարակաց օգուտները նախապաշարելով՝ առատաձեռնութեամբ մասնակից եղան, բայց ոմանց ալ անձնական շահուն վնասակար երեւնալուն կամ թէ ուրիշ

պատճառներու համար (որոց քննութիւնը մեր այժմեան խնդրոյն չը վերաբերիր) նոյն ընկերութեան նորահաստատ հիմունքը խախտելու խափանելու փափաքեցան, աշխատեցան, վերջապէս իբր թէ անկէ ծագած խռովութիւնները վերջացնելու յուսով կամ խոստմամբ անոր խափանման (իրենց համար) ցանկալի օրը տեսնելու յաջողեցան . . . : Ճշմարիտ յարգոյ հրատարակութիւնը նաև կը մէջէ և ազգային լրագիրները վկայ են թէ այն ժամանակ Հայոց ազգը ինչ զգացմունք ցուցուց թէ ընկերութեան հաստատողներուն և թէ անոր խափանմանը աշխատողներուն : Համակրութիւն ցաւակցութիւն մէկ կողմէն, հակակրութիւն, նախատինք միւս կողմէն առատապէս ցուցուեցան :

Արդ՝ Հայոց ազգը որ բուն իրենը չեղած և իրօք դեռ մէկ օգուտը չը տեսած ուսումնական ընկերութեան մը խափանմանը այնչափ տրտմութիւն ցուցուց, արդեօք որչափ աւելի ցաւ պիտի զգայ և յուսահատելու է, երբ տասնումէկ կամ տասներկու տարիէ հետէ հաստատուած, աշխարհիս չորս կողմը ճանչցուած, ժամանակին ազգիս բաւական օգուտներ ըրած, և մինչև հիմայ ձեռքը գտնուած ակար միջոցներովը բարիք ընելու վրայ եղած Միսնեաց ընկերութեան խափանմանը համար փափաք ու ջանք մը տեսնէ, և մանաւանդ երբ այն փափաքն ու ջանքը օտարէ չըլլայ ու բուն մեր ազգակից ու պաշտօնակիցներէ ըլլայ : Գուցէ մեզ պիտի ըսեն թէ ադ բանը ընող չըլլար և ընել կրնալու համար մարդ խելագար կամ խելագարէ ծնած ըլլալու է, և մեր կարծիքը սխալ երևակայութիւն մըն է : Իրաւ թէ այսպէս ըլլար . բայց հետևեալ նամակը զոր Մասեաց 3—52 թերթին մէջ հրատարակուած կը տեսնեմք մեր ըսածը դժբաղդաբար կը հաստատէ :

« Արգոյ հրատարակիչ .

Զմիւռնիա 16 յունվար 1853 .

« Թիւ 41 Նոյեան Աղաւնի պատուական օրագիրը Իզմիրու Միսնեաց ընկերութեան հաշուեցուցակը դնելով խորհրդածութիւն մը ըրած էր . որպէս թէ յիշեալ ընկերութեան դեռ կենդանի ըլլալը ըսելով ուրախ կ'ըլլայ . որչափ որ շատերը տարաձայնութիւն ըրած են վերջանալուն համար կ'ըսէ :

« Իրաւունք, յարգոյ տէր, որ Նոյեան Աղաւնոյ պատուելի հրատարակիչներուն գովելի բաղձանացը կարենար պատասխանել ընկերութիւնը : Բայց կը ցաւինք ըսելու, որ այն կենդանութեան յոյսը ամենևին չերևիր վրան ու գրեթէ վախճանած է : Թէպէտ և այս վշտալի լուրը չէինք ուզեր այդպէս բարեբաց հաղորդել, բայց որովհետև արգոյ հրատարակութիւնը ազգային քանի մը օրագիրներու մէջ քանի մը հատ յօդուածներէն տարակուսանաց մէջ մնաց, անոր համար ՚ի հարկէ սոփեալ ընկերութեան գրեթէ վերջացած ըլլալուն ապացոյցները ցուցընելու կը պարտաւորինք :

« Նախ թէ որ դեռ կենդանի է, ինչու համար տարուէ տարի իւր հաշուեցուցակը չի դըներ Արշալոյս Արարատեան մէջ ընկերութեան երեքտասաներորդ կանոնին համեմատ :

« Երկրորդ ինչու համար ընկերութեան հոգաբարձուն երեք տարի առաջ իւր հրաժարականը տալէն ետքը, անոր տեղը ուրիշը չէ դրուած :

« Երրորդ ինչու համար իւր այս ցուցըցած հաշուեցուցակին մէջ ուսումնականութեան վերաբերեալ ծախքէն դուրս քանի մը ծախքեր կը դնէ երկոտասաներորդ կանոնին հակառակ :

« Չորրորդ ուր են բաժանորդները, ու ինչու համար քիչ շատ օգնութիւն չեն ըներ :

« Հինգերորդ ուր կը մնայ ընկերութեան 19,000 ղուրուշը որ չորս տարուան տոկոսովը 35 հազար ղուրուշի չափ պէտք է ըլլալ :

« Ահաւասիկ ընկերութեան հոգին . եթէ Նոյեան Աղաւնին գիտէ թէ ուր է այն, թող բարեհաճի հրապարակաւ ծանուցանելու . որ դժբաղդ ընկերութեան մարմնոյն մէջ նորէն մտնելով ; յանժամ կարենայ կենդանի ըլլալ : Իսկ առ այժմ մեզ մնացել կը համարիմք, առանց հոգւոյ եղած մարմին մը : Կ'աղաչեմ, յարգոյ Տէր, որ բարեհաճիք հրատարակելու այս նամակս ձեր բարեհամբաւ օրագրոյն մէջ, որպէս զի Նոյեան Աղաւնին չի մեղադրէ զմեզ որ ընկերութեան վերջանալուն վրայ տարաձայնութիւն կ'ընեն, քանզի բուն այս տարաձայնութիւնը խիստ օրինաւոր է ու իրաւացի : »

Անամ Զերումդ Ազնուութեան բարեմաղթու :

Յ . Մ .

Այս նամակը գրող յարգելին սոսկ Յ . Մ . ստորագրելով Միսնեաց ընկերութեան անդամ չըլլալը կը յայտնէ, բայց բանեցուցած յոգնակի ոճովն ալ քանի մի խորհրդակցաց կամ խորհրդատուաց բերնով գրած ըլլալը կը հասկցունէ : Միւս կողմն ալ Մասեաց յարգոյ խմբագրին վկայութիւնը տեսնելով թէ նոյն նամակը Զմիւռնիոյ Միսնեաց ընկերութեան անդամոց մէջ մէկին ձեռնագրովը գրուած է, մենք կը պարտաւորիմք ակամայ հաւատալու ցաւալի ճշմարտութեան մը, այսինքն թէ անարժան և պախարակելի երկպառակութեամբ յիշեալ ազգօգուտ ընկերութեան մեծապատիւ անդամները երկու կողմնակցութեանց բաժնուած են, որոց մէկը բազմամեայ երևելի ազգային ընկերութիւն մը հաստատ պահելով՝ անոր յառաջադիմութեանը համար աւելի յաջող ժամանակի կը սպասէ, և առ այժմ ձեռքը գտնուած ակար միջոցներով միայն կարեօք չափ բարիք կ'ընէ (ինչպէս որ արդէն հրատարակուած հաշուեցուցակէն կ'երևի) և միւս կողմը անոր խափանմանը կը փափաքի և կ'աշխատի : Տա՛ր Աստուած որ մեր կարծիքը սխալ ըլլար . այսինքն ընկերութեան անդամոց մէջ երկպառակութիւն չըլլար ու անոր հաստատ պահուելուն ամենքն ալ համակամ և միաբան ըլլային :

Բայց վերոյիշեալ նամակը գրողը կամ գրել տուողները ՚ի նոյնն աջակցել ընկերութեան գրեթէ վերջացած ըլլալուն ապացոյցները ցուցընելու կը պարտաւորին : Չեմք գիտեր թէ ո՛ր գովելի հարկը կըրցեր է զանոնք ստիպելու որ այսպէս ցաւալի պարտաւորութիւն մը կատարեն : Եթէ ազգասիրաբար ցաւակցելին ընկերութեան այժմեան վիճակին վրայ և անոր առաջին պայծառութեանը հոգ տանելով՝ ազգային լրագրաց միջոցաւ բաժանորդաց խրախոյս և յորդորանք մը ուղերձէին, արդեօք իրենց ըրած առնէն մեծ պատիւ չէ՞ր ըլլար : Ու յիրաւի՝ աշխարհիս ամեն հայաբնակ երկիրներուն համակրութիւնը վայելող, 35,000 ղուրուշ անշարժ և 19,000 (կամ տոկոսովը 35,000) ղուրուշ պատրաստ, ընդ ամենը 54 (կամ 70) հազար օսմանեան դահեկան դրամագլուխ ունեցող ընկերութիւն մը խափանել կամ հաստատ չը պահելը մինչև ցաւ կամ ամօթ չէ զմիւռնացւոց, որ Օսմանեան երկիրներուն մէջ գտնուած հայ աղջկանց և աղայոց ուսումնարաններէն ամենէն յառաջադէմները ունին, Եկեղեցիներէն ամենէն փառաւորը կը շինեն, և աղքատանոցներէն ամենէն բարեկարգը կը պահեն, և բաց ՚ի ուրիշ ազգային հաստատութիւններէ օրագիր, տպարան և որ մեծն է քան զամենայն՝ բարի համբաւ ունին : Թո՛ղ խորհին այս առարկայիս վրայ Զմիւռնացիք, և ամեն բանէ առաջ անձնական վէճերն ու շահը մէկ դի ձգելով՝ ազգային գործոյն մէջ սէր և միաբանութիւն ընեն և անօգնական չըն թողու . . . . :

Այժմ գանք Յ . Մ . ստորագրուած նամակին քանի մի հարցմունքը քննելու : Նախ՝ ընկերութեան ելից և մտից հաշիւը փոխանակ տարուէ տարի հրատարակելու քանի մը տարուանը մէկ տեղ տպելը թէպէտ յանցանք կամ անկարգութիւն մըն է, բայց անկենդանութեան ապացոյց չը կրնար ըլլալ :

Երկրորդ՝ երեք տարի առաջ հոգաբարձուն հանելով՝ տեղը ուրիշ չը դընելը նմանապէս անհոգութիւն մըն է, բայց անկենդանութեան ապացոյց չէ :

Երրորդ՝ ուսումնականութեան վերաբերեալ ծախքէն դուրս ո՛չ թէ քանի մի այլ մէկ հատ ծախք չը տեսնուիր հրատարակուած հաշուեցուցակին մէջ :

Չորրորդ հարցման տեղը աւելի՝ յարմար և օրինաւոր կըլլար հարցունել թէ երեք տարիէ հետէ ինչու համար ազգային օրագիրները չեն բարեհաճիր ընկերութեան համար բարեխօսութիւն և յորդորանք գրելու ինչպէս որ անկէ առաջ կ'ընէին :

Հինգերորդ հարցման պատասխանը ընկերութեան գանձապետին ընել պէտք էր Յ . Մ . յարգելին, բայց Նոյեան Աղաւնոյ 45րդ թերթին ազգային մասին մէջ գտնուած յօդուածն ալ կարդալու բարեհաճի նէ՝ պիտի հասկընայ թէ 19,000 կամ 35,000 դահեկանը կամ Պալատեան Սահփան աղայի և կամ Աքչէեան Յովհաննէս աղայի ձեռքն է : Ընկերութիւնը գանձապետի միջնորդութեամբ կամ ուղղակի յիշեալ երկու աղայից մէկէն պահանջելու իրաւունք և այն գումարին վճարմանը համար ամեն օրինաւոր միջոցները ՚ի գործ դնելու անհրաժեշտ պարտաւորութիւն ունի :

Կը յուսամք որ Յ . Մ . յարգելին Միսնեաց ընկերութեան մասին աւե-

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Օդաշարժ նոր գիւտ .

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները ՚ի վաղուց հետէ հանճարոյ օրորան մը եղած են, և կարծես ալ թէ կլիմային յատկութիւնէն՝ ճարտարաց նոր և օգտաւէտ գիւտերուն բոյսերը իրենց իբր պատշաճ սերմարան գըտնելով անոր տեղէն աւելի հոն յառաջ կուգան : Ֆրանքլինին ելեքտրիան, Ֆուլթընին շոգեշարժ մեքենայն, Հուիթնէյին բամբակի գործիքը, Մօրսին ելեքտրական հեռագիրը, և հազարաւոր ուրիշներ ալ հոն ծընունդ առած են : Անցած տարի Լոնտոնի տիեզերական թերացոյցն ալ ասիկա հաստատեց, որովհետև նոյն տօնավաճառը Ամերիկացւոց հանճարոյ գիւտերովը զարդարուեցաւ և իրենց հանճարեղութեանը համար Ամերիկացիք ուրիշ ազգերէն աւելի պատւոյ մըրցանակներով պսակուեցան, ինչպէս որ աս տարի ալ իրենց երկիրը Նիւ Եօրք քաղաքը ըլլալու էքսփօզիսիօնին մէջ յաղթանակն ալ անշուշտ պիտի վայելեն :

Նոր գիւտի կողմանէ կասկած չունիմք թէ Նիւ Եօրքի էքսփօզիսիօնը Լոնտոնինէն աւելի գովելի ու տեսնելու արժանի ըլլայ . քանզի լրագիրներէն կիմանամք թէ արդէն երկրին ամեն կողմէն եկած բազմահամար նորագիւտ գործիքները շէնքը լեցուցած ու զարդարած են :

Գրիչը ձեռքերնիս առած ժամանակնիս միտքերնիս Նիւ Եօրքի էքսփօզիսիօնը գովաբանել չէր, այլ անոր մէջը պարունակուած նոր գիւտերուն վրայ խօսիլ . բայց հոս ալ նորէն մեծ դժուարութիւն կը քաշեմք, ինչու որ միայն աս տարուան մէջ հնարուած գիւտերուն վրայ խօսելու ըլլանք, ո՛չ միջոցնիս կը ներէ, ո՛չ ալ անոնց հեղինակներուն արժանաւորապէս պատիւը ըրած կ'ըլլամք, այլ միմիայն աս մէկ պատշաճ պատեհութիւն մը համարելով՝ կուզեմք որ յարգի ընթերցողաց իմացընեմք թէ հոն աս տարի անանկ մէկ նոր և երևելի գիւտ մըն է հնարուեր, որ մեզ նոր դարի մը մէջ պիտի մտցունէ, վիճակնիս և շարժումնիս բոլորովին պիտի փոխէ . ինչպէս որ շոգեշարժ մեքենան ըրած էր անանկ ալ աս նոր գիւտը և անկէց ալ շատ աւելի :

Այս նոր գիւտը շոգենաւու նման մեքենայ մըն է, և շոգենաւու տեղ գործածուելու է, բայց շոգենաւ չէ, ո՛չ կաթսայ ունի և ո՛չ ալ ջուր կամ շոգի : Նոր շարժողական զօրութիւնը միայն օդն է, սոսկ և պարզ օդը :

Ամենուս յայտնի է թէ օդը առաձգական յատկութիւնը (էլասթիսիթէ) ունի, այսինքն կը ճմլուի ու կը ծաւալի : Օդը պաղէն կը ճմլուի կամ կը պըտրկնայ, և տաքէն կը ծաւալի կամ կը մեծնայ : Այս սկզբանց վրայ Միսթր Էրիքսըն անուն ամերիկացին շատ ատեն միտք յոգնեցունելէն ետքը՝ վերջապէս յաջողեր է օդը իբր զօրութիւն մը շոգիի տեղ գործածելու, և աստ փորձն ալ գիտնական և ճարտար մարդոց առջև ընելով՝ ալ կասկած չէ թողուցեր իրեն աս մասին յաջողութեանը և իւր աս գիւտին շատ օգտաւէտ ըլլալուն վրայ :

Միսթր Էրիքսընին պարզ օդը իբր շարժողական զօրութիւն գործածելուն կերպը աս է :

Ջերմային մեքենան (քալօրիք էնճըն) (ինչպէս որ հեղինակը անուաներ է) չորս գլաններէ (խողովակներէ) բաղկացեալ գործիք մըն է, որոց երկուքը մեծ՝ երկուքը պզտիկ են, այսինքն տրամագիծնին տարբեր բայց բարձրութիւննին միենոյն :

Մեծ գլանները քով քով կանգնեցուցած են և միւս երկու գլաններն ալ անոնց վրայ նստեցուցած : Այս գլաններուն մէջ փիսթօններ դրուած են որոնք վեր վար ջրհանի նման կը շարժին . բայց վերի ու վարի գլաններուն փիսթօնները միենոյն թեւը ունենալնուն՝ վերի փիսթօնը շարժած ատենը հարկաւ վարի փիսթօնն ալ հետը կը շարժէ կամ երկու փիսթօնն ալ մէկ ատեն և մէկ տեղ կը շարժին : Վարի գլաններուն ներքևը քիչ մը կրակ դրուած է որ բաւական տաքցունէ և ոչ աւելի ինչ . ո՛չ կաթսայ կայ ո՛չ ջուր : Վարի մեծ գլանները գործողական և վերի պզտիկ գլանները մատուցանողական գլաններ կըսուին :

Փիսթօնը վար շարժած ատենը, մատուցանողական, այսինքն վերի գլանին վրայէն մէկ փեղկ (Թափա) մը կը բացուի, ու անկէց օդը ներս մտնելով վերի գլանին մէջը պաղ օդով կը լեցուի : Դարձեալ փիսթօնը վեր ելած ատենը՝ նոյն փեղկը գոցուելով գլանին մէջը գտնուած օդը անկէց դուրս չի կրնար ելել, այլ մէկ քովէն ուրիշ նոր փեղկ մը կը բացուի ու օդը անկէց անցնելով անօթի մը մէջ կը մտնէ, որուն անունը Վերածնարան է դրեր հնարողը : Այս վերածնարանին մէջէն անցնելով՝ նոյն օդը գործողական այսինքն վարի գլանին մէջը և անոր փիսթօնին ներքևը կը մտնէ զանի վեր մղելու (հրելու) համար, ինչպէս որ է շոգեշարժ մեքենայի մը գործողութիւնը :

Մինչև աստանօր ամեն մարդ անշուշտ պիտի տեսնէ թէ շոգեշարժ մեքենայի մը շարժումներէն տարբեր չէ աստ ալ շարժումները . միայն թէ շոգիի տեղ հոս օդը կը գործածուի, բայց թէ օդը ինչպէս կ'ըլլայ որ այս ազդեցութիւնը կ'ընէ հիմայ հոս կըրցածնուս չափ բացատրենք :

Բնական փիլիսոփայութեան սկզբունքներէն մէկն է որ օդը՝ ինչպէս վերը ըսինք, տաքնալով կը մեծնայ կամ կը ծաւալի, և պաղելով կը քաշուի կամ կը պըտրկնայ, զօ . թէ որ սնտուկ մը օդը 480 աստիճան (Ֆարէնայթ) տաքցունելու ըլլանք՝ նոյն օդը անչափ կը ծաւալի որ ան սնտուկին պէս երկու սնտուկ կը լեցունէ : Նաև դատարկ մարմնի մը վրայ, այսինքն մէջը օդ չեղող անօթի մը վրայ օդոյն ունեցած ազդեցութիւնը ամեն մէկ քառակուսի մատնաչափին 15 լիպրա կամ $5\frac{1}{2}$ օխայ է : Զոր օրինակ թէ որ սնտուկի կամ անօթի մը մէջէն օդը պարպելու ըլլանք՝ անոր վրայ ամեն մէկ քառակուսի մատնաչափին $5\frac{1}{2}$ օխայ ծանրութիւն կամ բեռ կը հեծնէ կամ այն չափ ծանրութեամբ կը կոխէ : Այս երկու բանը միտքերնիս պահելով՝ շարունակենք մեր բացատրութիւնը :

Վերը ըսինք որ օդը մատուցանողական գլանէն ներս մտնելով և իւր ազդեցութեանովը փիսթօնը վար վանելով՝ անօթի մը (վերածնարանին) մէջ կ'անցնի և անկէց ալ գործողական գլանին կ'երթայ : Ահա աս վերածնարանին մէջն է որ օդը կը փոխուի, հոն է որ ան ծաւալութիւնը կըստանայ անկէց ալ ան ազդեցութիւնը կամ ոյժը :

Այս վերածնարանը այնքան պարզ բայց միանգամայն հանճարով շինուած է որ՝ եթէ կատարած գործքին նայելու ըլլամք շատ զար-

լի՛ ազգասիրաբար կը վարուի այսուհետեւ, և փոխանակ Յոյնաց համարելու զայն կամ Գերմանէ հաւաքուած ըլլալուն աղաղակներ փնտռելու, կաշխատի ընկերութեան հոգին (դրամը) նորէն առնոր մայրմնոյն մէջ մտցունելու, և յայնժամ Նոյեան Աշտանին ալ չմերպարդեր զինքը, կամ զանոնք որ ընկերութեան վերջանալուն վրայ տարաձայնութիւն կընեն. ըստ որում այն տարաձայնութիւնը որ բաժանորդաց տարեկաններուն վճարմանը արգելք կըլլայ, և չթողուր որ ազգասիրաց առատաձեռնութեամբը առաջարկուած աւելի մեծ գումարները դուրսէրէն գան առ Միսնեաց ընկերութեան ձեռքը հասնին, այսպիսի պարաձայնութիւնը, կըսեմք, որ անձնական շահասիրութենէ յառաջ կուգայ, մեղադրելի է միշտ ոչ միայն Նոյեան Աշտանոյ, այլ որ և իցէ անկողմնապահ լրագրի, և երբեք օգնութեան ու իրաւացի չը կրնար երեւնալ՝ ինչ գոյնով ալ կուզէ ներկուի։

Եւ այժմ քանի որ Միսնեաց ընկերութիւնը բաւական դրամագլխոյ մը տէր է (որուն աւելնալուն ալ տարակոյս չկայ), քանի որ կարեւոր չափ ազգիս օգուտ կընէ, քանի որ ազգային լրագրոց միջոցաւ և խորհրդական անդամոց կողմանէ անոր խափանումը չէ հրատարակուած և ձեռքը գտնուած կալուածքը Մեսրոպեան վարժարանին (կամ ազգօգուտ հաստատութեան մը) չէ յատկացուցած, մեք դեռ զանիկայ կենդանի համարելու մխիթարութիւնը ունիմք, և 'ի սրտէ կը յուսամք թէ Ամիւնիոյ Աշխարհ Աշտարակեանք և ազգասէր հայազգիները անոր հաստատ մնալուն հոգւով չափ պիտի աշխատին 'ի պարծանս իրենց և բոլոր ազգին։

Խաչեբերդի վիճակին սրբոց աշխարհագրական ստորագրութիւնը։

« Ի կենդանութեան առնն պսակեն զկինն, 'ի բաց չորթեն յանէն զկինն պսակեալ և տան առնն այլում. և այս՝ վասն կորստական չահու. և այլ այսպէս քանի մի..., զաւելթիւ և բռնութեամբ առանց հաճութեան կնոջն զինչ և առնեն՝ առնեն, իբր թէ պսակեն, և թէ վասն Էր, սկզբնական պատճառն յայտնի է... և երկրորդական հեռաւորութիւն հոգւոյ իշխանութեան։ Ըստ իս մինչ յեկեղեցւոյ պահանջեն յերկաքանչիւրոցն զպաշտպանութիւն միմեանց, ցուցանէ այն զհամաձայնութիւն երկոցունցն. բայց տեսեալ զի մին յակամայ պսակելեաց որոշեալ է՝ և 'ի վերայ սաստկացեալ միւսոյն զաւազանաւ և բռնաչափութեամբ պսակեն, որպէս և բողոքանացն ունկնդիր գալոց։ Ի Մօրսքի գիւղ՝ առն յօրինագաց բաց առացեալ զաղջիկն բռնաբար 'ի վանս արարին, զհայր և զաղջիկանն 'ի շղթայս... աչօ գործ Քրտական պաշտօնէի մանաւանդ յայսմ կանոնապահ ժամանակի։ Այլ քի կանայք կամ օրիորդք խել անդրաւ փախուցին առ 'ի Խարբերդ՝ ուստի հրամայեցին ընդ համարական ու ոք և ցանկացեալ ժնել եկեսցէ, միայն զըրամն յղիս բերցէ։

« Հայեսցի Տէր 'ի գործս խրոց պաշտօնէից, և դատ արասցէ ընդ զրկեալն. Զատաշխ առնուլ վասն այսոցիկ անկարգութեանց են քանի մի հնարք։ Ողորմեալ ոք շրջեցուցանել և այնպէս զխաւս ժողովրդոց իմանալ, զծուսաքին այս՝ և կարօտ ծախուց։ (Այսքան հարկաւորութեան առաց հեռաւ զկինն այսքան դրամականութեանն զի՞նչ օգուտ քաղեաց ազգ մեր յայսոցիկ պիտակեանց վանօրէից։) Վասն լուսաւորութեան ազգին կամ մանաւանդ վասն աղքատ մանկանց, զի՞ 'ի վանօրէից փոխել 'ի դպրոց, որովհետեւ հարկաւոր է յոյժ վասն այսր գաւառի. և զի առ սաստիկ աղքատութեանց... և երկուք եւ մեղմով իմն... կամ յանձնեսցին միում քահանայից 'ի պաշտպանութիւն և 'ի սպասաւորութիւն վանացն, եթէ արժան տեսցի, և առաջնորդութիւն միահաղայն վիճակին պարզ և փոխոխական հաւասար այլոց վիճակաց 'ի մի անձն պարբանակեսցի. եթէ այսպէս, յուսալի է ապա վստահել կրթութեան և գիտութեան մուտ գործել յայս երկիր, և կամ, այն պախարակելի զեղտականութիւն 'ի բաց մերժել, զընական վարդապետս յայլ տեղիս կարգել, զօտարս 'ի տեղի նոցա մուծանել, և որ առաւել եւս է՝ չտալ տեղի ժողովրդոց՝ բազմակնիք աղերսանաց՝ ամն այս ինչ անուն վարդապետ կամիմ, և ամն այս ինչ անուն, 'ի դէպ եկեալ առաջելոցն ժամանակ, ես Կեփայեան, ամն Ապօղոսեան և ամն Պօղոսեան։ Օրհնեալ և իցէ, եթէ ոչ հնարիւ միով ցանկապատեսցին անկարգութիւնքս այսորիկ, ցաւալի է միշտ վիճակ այսր ժողովրդոց, և անպատուել վասն նոցա հոգաբարձութիւն ազգասիրաց, և զկնի ոչ բազում ժամանակաց զլոյզ բազում օգուտ և ոչ ինչ. « Ս կացցոյց զիս դատաւոր, արիւն նոցա 'ի գլուխ նոցա. թող տացուք մեռելոցն թաղել զմեռեալս իւրեանց. Ցք. զմիւսն կալցուք բանս։

Բ. Հինգը գաւառիս առ հասարակ բաց 'ի քահանայից քաղաքիս պարապին 'ի հողագործութիւնս առ աղքատութեանն, ուստի և տգիտութիւնն թագաւորեալ է 'ի նոսա. բազումք պատասխանատուք են և ժամանակս ժամանակս՝ անկեալ դեգերին 'ի զանազան քաղաքս և գիւղօրայս 'ի մանկութեան չեն վարժեալ 'ի դպրոցս և ոչ առ ոսս ուսումնականին ուրուք, այլ քանի մի գրաբալաց սաղմոս և զփոխս 'ի բերան առեալ, այնպէս թերավարժ կիսկատար ուսմամբ՝ ամենք 'ի Քրիստոնէութիւն և այլք 'ի հողագործութիւնս պարապեալ, իբր առաւելն զինքեանս յանդգնութեան դիտաւորեալ, անկեալ 'ի ներքոյ պարտուց՝ և 'ի սաստիկ աղքատութեանց, պարտացեալք՝ իբր փախստեայս ասպարէզ զնան յԵրզնկա, 'ի Մարաշ և յայլ տեղիս 'ի վիճակս Սսոյ, և յառաջադիր չնորհաց Սրբազան Կաթողիկոսին՝ քահանայացեալ գան 'ի հայրենիս գեղջաց պաշտել. Այժմ պատասխանատուք սովորեալ զնոսա 'ի հասուցանել զպատիժն՝ սկսանին նոքա առ և անդ զօրէն չինչեներց անամօթաբար 'ի դիւղս 'ի կոյս և 'ի քաղաքս թափառական շրջել 'ի նախատինս ազգին և 'ի ցաւս Քրիստոնէական մերոց անարատ կրօնից։ Տեարքն Ս. Կաթողիկոսն վասն այսց անօրինակ գործոց չունիցի համարս տալ անկաշառ դատաւորին « Ծառայ որ գիտիցէ զկամս տեառն իւրոյ՝ և ոչ պատրաստեսցէ ըստ կամաց նորա... չընթերցան յունկն Նորին Սրբազնութեան զաւետարանականն պատգամ « մի՛ արկանէք զմարգարիտս »... չզանն 'ի միտս նոր կտակարան, և զառաքելոյն պատգամս յիշեցուցանել Նորին Սրբազնութեանն « վաղվաղակի ձեռն 'ի վերայ ուրուք մի՛ դնիցես »։ Օկանոնս Հայրապետաց ընդ անձինս հայեցաւ թերեւս « Եպիսկոպոս կամ Հայրապետ մի իշխեսցէ յայլ վիճակս մերձիլ, կամ ձեռնադրութիւն առնել »։ Այժ Սրբոյն Կաթողիկոսն ընդ ոչինչ համարեալ ունի զայսոսիկ պատուէրս, բայց Աստուած զանվայել գործս խրոց ծառայից ոչ թողու 'ի բաց առանց դնելոյ 'ի նժար արդարութեան։

« Բազմացուցանելք եւ չմնան զերծ 'ի պատասխանատուութեանց, զի զոն և վասն նոցա սպառնալիք 'ի Տեառնէ « զի դու զգիտութիւն մերժեցեր՝ մերժեցից և ես զքեզ՝ զի մի քահանայանայցես ինձ » Ովսէ. դ. 6.

« Ժողովուրդ երկրիս ըստ սովորութեան մերձակայ քաղաքաց յաճախեն յօտարութիւն՝ մանաւանդ 'ի Պօլիս, բազումք եւս ընդ երկար ժամանակաւ մնան յիւրեանց պանդխտութիւն՝ և որ չարագոյն եւս է՝ լքեալ թողուն զկանանիս իւրեանց ամենեւին անխնամ բարցի թողի արարեալ 'ի խնամս Արարչին և 'ի մարդասիրութի բարեկամաց ընդ ձիգ ամս կամ ցյաւիտեան, յորոց կլեն խեղճալի ընտանիքն պամենակերպ ծանր ցաւս և զազրատութիւնս, և ոմանց եւս մոռացեալ զդաշնադրութիւնն յանուն Աստուծոյ 'ի պսակմանն 'ի կենդանութեան կնոջն ամուսնանան ընդ այլս՝ զփոխադարձն և Առաջնորդք հատուցանեն զպատիժ՝ պսակելով և զկինն կամ համբաձակ, կամ գաղտուկ շաղէք։ Ըղաստ է հոգւոր կառավարութիւն տեղւոյս՝ քանզի կանամբք ոք կարէ թողուլ ըզկինն՝ և առնուլ զարուսին կին, խոյս տալ 'ի թէմ միւս Առաջնորդի՝ անարգել մնալ ընդ կնոջ խուսեցելոյ՝ և այնպէս բանք մնայ անշշունջ։ Հեռաւորութիւն տեղեաց՝ մի կամ երկու ժամու, և այն բաւէ։ Այսմանէ մակարեսի գաղտնի դաշնադրութիւն գոլ յառաջնորդս, եթէ ոչ՝ զիա՞րդ մարթի լինել այսպիսի անկարգութեանց առանց քննութեան կամ դատողութեան. Գերմաանք են առ մին նիւթական եկեղեցիս իւրեանց հայրենեաց. ուստի յօտարութեան անդ յամենայն շաբաթ երեկոյի շրջեցուցանեն զդանձանակս յօգուտ եկեղեցւոյն երկուց 'ի նոցանէ, մի՛ պէտքն և միւսն զգանձանակն առեալ մտանեն սենեակ 'ի սենեակ, աղջունեն զհացեալսն 'ի սենեակսն՝ առնելով զբարեմաղթութիւնս « թող իմիկ ձեռն՝ չէն մնայ. ինչ նրաթով տայ Աստուած խայլալ անէ. սուրբ Աստուածածին բարեխօս ըլլայ. խերերնիդ խալայը. վարձքերնիդ կատար. հրամայեցէք, հայր մեզայ (տերունական աղօթք) Հայր մեր որ յերկինս՝ եսայլն »։ Թէպէտ ըստ աշխատութեանցն և գովանի սովորութեանց՝ հոգւոյ 'ի գիւղօրայս զնոր կամ պայծառ եկեղեցի ըստ եկեղեցեացն Երզնկոյ և Խարբերդոյ գրացի զմիջակաց սորին։

« Սոյն գաւառ ունի զմի միայն քաղաք և զբազում մեծամեծ և բազմամարդ գիւղօրայս. քաղաքն յանուն գաւառին կոչեցեալ, շինեալ 'ի վերայ լայնանիստ լերին միոյ։ Սոյնի 'ի ստորոտ արեւմտեան քաղաքին դէպ յարեւելս զմի աւելի հին և բարձրագոյն բերդ մի անմատչելի 'ի մարդկանէ Հաստատեալ աշտարակօք ամրացեալ, ուր դեռ եւս երեւին մեծամեծ ճարտարութիւնք ճարտարապետաց. կանգուն կան որմունք նորին 'ի տեղիս տեղիս. որպէս և երկաթեայ մեծ դուռն նորին կախեալ կայ։ Ներքն ունի զերիս դրունս հանդէպ միմեանց 'ի մի գիծ այնպէս՝ զի 'ի վտանգիլ երկուցն՝ միոյն զդէմ ունել մարթիցի, իբրև նեղապարիսպ. 'ի բերդին գոն հաղբուրման առանց նաւաձկաց և քանի մի խուց հայոց։ 'Ի տանիս աշտարակաց անդ բերդին գոն երկու թնդանօթք յերկայնութիւն տասն թզաւ. բայց բարակագոյն 'ի վերայ նորա գրեալ անուն արքային սուլթան Սուլէյմանի՝ զորս 'ի հանդիսաւոր աւուրս խրախութեան 'ի գործ դնեն երբեմն։ Ի բերդին են երկու խորափոր այրք անհուն խորութեամբ ընդ զառ 'ի վայր իջեալ նն փորեալ 'ի սալաքարի գայլախազ վէմս. 'ի խորափորն առաջին քանի մի քայլ դէպ 'ի հիւսիս ընթացեալ վերուստ 'ի վայր ծակեալ ենթերկու զրկաչափ լայնութեամբ մինչև ցյատակ այրին և անտի գնացումանալու եմք և այս է Ս. Սեբաստիին համբաւը։

Այս գործիքը անանկ մը կազմուած է որ պաղ օդը ինչ քանակութիւն որ ըլլայ մանրամասն բաժանելով և իւրաքանչիւր մասնիկին պահանջուած ջերմութիւնը տալով՝ նոյն աստիճան զանի յետագայ կերպիւ կը ծաւալէ։ Ս եւրամանարան բնուած անօթին մէջ 200ի չափ երկաթէ թելէ շինուած մաղեր դրուած են. աս մաղերը 26 մատնաչափ երկայնութիւն ունին և այնքան ալ լայնութիւն, և իրարու քով այնքան խիտ կանգնեցուցած են՝ որ ամէնը միատեղ կէս կանգուն հաստութիւն հազիւ թէ ունենան։ Այս մաղերուն ամեն մէկ մատնաչափը 10 թելէ գործուած ըլլալով, ամեն մէկ քառակուսի մատնաչափը հարկաւ 100 ծակ կունենան, և որովհետեւ ամեն մէկ մաղ 26 մատնաչափ քառակուսի է, անոր մակերեւոյթն ալ կընէ 26 անգամ 26 որ է 676 մատնաչափ, որն որ 100ով բազմապատկելու ենք մէկ մաղի վրայի բոլոր ծակերուն հաշիւը գտնելու համար, որ է 67,600 ծակ, Իսկ որովհետեւ 200 մաղ կան քովէ քով դրուած, ուստի 200 անգամ 67,600 կընէ 13,520,000 ծակ, նաեւ երկու մաղին մէջ անցը նոյնքան ալ միջոց ըլլալուն՝ վերի գումարը կրկնապատկելու է, որ կընէ ըդ ամէնը 27,040,000 ծակեր։ Արդ՝ օդը մատուցանողական գլանոբերէն եկած ատենը գործողական գլանոբեն մտնելու համար վերածնարանին մէջէն անցնելով՝ հարկաւ այս միլիոնաւոր ծակերէն պիտի անցնի, և աս կերպ անցնելովը՝ ինչպէս որ պէտք է նէ պիտի ստորաբաժանուի ու անոր ամեն մէկ մանրամասն բաժինը մաղին թելերուն դպչի կամ անոնց հետ կպչութիւն ունենայ։ Ուստի թէ որ հիմայ այս մաղերուն պէտք եղած ջերմութիւնը տրուի, անշուշտ պիտի հասկցուի որ անոնց ծակերէն անցնող օդոյն մասնիկները այս թելերուն շփուելով՝ անոնց ջերմութիւնը խլելն իրենց պիտի առնեն. (ինչպէս որ քովը դրուած ջերմաչափն ալ իրաւամբ կը յայտնէ) և այս պատճառաւ ալ պիտի ծաւալին։

Բանք հիմայ այս ծաւալած օդոյն գործողական գլանոբեյն մէջ ընելու ազդեցութեանը։

Մ եթէ գիտենք որ գործողական գլանոբն մատուցանողական գլանոբեյն շատ մեծ է, օրինակի աղագաւ ըսենք թէ մէկը միւսոյն երկու անգամ մեծութեամբն է. ուստի պաղ օդը որ վերի գլանոբն մտաւ ու զանի բոլորովին լեցուց, նոյն օդը վարի գլանոբեյն կէսը պիտի լեցունէր, թէ որ ծաւալելու չըլլար կամ նոյն աստիճան մնար. բայց որովհետեւ ըսինք որ վարի գլանոբն չի մտած վերածնարան բնուած մաղերէն պիտի անցնի ու հոն 480 աստիճան ջերմութիւն պիտի ստանայ, և այս աստիճան ջերմութեամբն ալ կրկնապատիկ ծաւալելու է, ուստի վարի գլանոբն որքան ալ վերինէն երկու անգամ մեծ է նէ, նոյն օդը իր ծաւալմամբը հարկաւ պիտի բաւէ զանի բոլորովին լեցունելու։

Դարձեալ գլանոբներուն նայելով անոնց փիսթոններն ալ հարկաւ մէկզմէկէ մեծ կամ պզտիկ ըլլալու են։ Օրինակի աղագաւ ըսենք թէ վերինին փիսթոնը 500 քառակուսի մատնաչափ մակերեւոյթ ունենայ. վարինին փիսթոնն ալ անոր կրկնապատիկը ըլլալով 1,000 մատնաչափ ունենալու է։ Այս փիսթոններուն մակերեւոյթներուն վրայ օդոյն ունեցած ազդեցութիւնը ըսենք թէ ամեն մէկ քառակուսի մատնաչափին առ հասարակ 4 օխայ ըլլայ կամ 4 օխայ ծանրութիւն հենէ. ուրեմն վերի փիսթոնին մակերեւոյթին վրայ օդոյն ազդեցութիւնը 500 անգամ 4 է, որ կընէ 2,000 օխայ։ Բայց վարի փիսթոնին վրայ եղած ներգործութիւնը ինչ և որքան է։

Այն օդը որ վերի փիսթոնին վրայ 2,000 օխայ ծանրութեամբ ազդեցութիւն ունեցաւ, վարի գլանոբն մտած ատենը վերածնարանէն անցնելուն աղագաւ կրկնապատիկ ծաւալելուն՝ հարկ է որ վարի փիսթոնին վրայ ընելու ազդեցութիւնն ալ իր քանակութեանը չափ ըլլայ։ Նաեւ վարի փիսթոնին մակերեւոյթն ալ վերինին կրկնապատիկը ըլլալուն որ է 1,000 քառակուսի մատնաչափ, ուստի 1,000 անգամ 4 կընէ 4,000 օխայ, այսինքն վարի փիսթոնին բոլոր մակերեւոյթին վրայ չորս հազար օխայ ազդեցութիւն եղած է. անանկ մէկ ազդեցութիւն մը որ վերինին կրկնապատիկը ըլլալով միշտ զան պիտի յաղթէ ու վեր պիտի հրէ զանի իր աւելորդ 2,000 օխայ ուժովը. ահա աս աւելորդ ոյժն է որ մեքենան կը բանեցունէ։

Այս մեր բացատրած ուժովը փիսթոնը վեր ելած ատենը՝ մէկ փեղկ մը կը բանայ ուսկէց ան ծաւալած օդը դուրս կ'ելլէ ու ազդեցութիւնը կը դադարի. փիսթոնը իր ծանրութեամբը կըսկսի վար իջնալ, և վերէն ալ պաղ օդը նորէն մատուցանողական գլանոբեյն մէջ մտնելով՝ զանի վար կը հրէ, և այսպէս մեքենային վար վեր շարժիլը կը շարունակէ։

Ասկէց կարծեմք աղէկ մը որ հասկցուի թէ անգամ մը փիսթոնին շարժում տրուելէն ետքը ալ ինքնիրեն պիտի շարունակէ քանի որ օդը ծաւալելու ջերմութիւնը գտնայ. ինչու որ քանի որ վարի գլանոբեյն փիսթոնին մակերեւոյթը վերինէն մեծ է, և երկուքինին վրայ ալ ամեն մէկ մատնաչափին մի և նոյն ծանրութիւն ըլ հենէ, այնքան ալ մեծ փիսթոնը պզտիկը յաղթելու և վեր քշելու է. ինչպէս որ կշիռի մը մէկ կողմը աւելի ծանրութիւն ըլլայ քան թէ միւս կողմը։

Աս մեր նկարագրած մեքենան 60 ձիու ուժով Ուիւլիժըբէ քաղաքը պարոնայք Հօկ և Ֆէլամմթերի ձուլարանը հինգ վեց ամիսէն հետէ կը բանի եղեր։

Բայց հիմայ աւելի մեծն ալ կը շինուի նոյն պարոնայց գործարանը 600 ձիու ուժով՝ ծովու վրայ գործածուելու համար և փորձն ալ մտերս գիտնական և արուեստաւոր մարդոց առջին ըլլալով անոնց շատ հաճութիւն տուեր է։

Անանկ կը գրեն թէ ժամը 12 մղոն է առեր, և մաղերը տաքցունելու համար գործածված ածուխն ալ գրեթէ ոչինչ, կամ ասկէ մինչ Լոնտոն երթալու համար մանրուք մը ծխովար։

Նաւուն անունը 'ի պատիւ հնարողին Էրիքսոն դրուեր է. և չափերն ալ ասոնք են։

	կանգուն	մատնաչափ
Երկայնութիւն	100	„
Լայնութիւն	15	„
Խորութիւն	10	„
Անիւներուն տրամագիծը	11	18
Անիւներուն լանքը	4	8
Ոյժը	600 ձի	
Մեծութիւնը	2,200 տոնիլաթօ	
24 ժամու մէջ գործածելու ածուխը։	144 կենդինար	
Մաքինիսթներ	10	
Նաւաստիք	20	
Ճամբորդի պառկելու տեղ	400	
Բեռնկամ ապրանք կրելու տեղ	1500	տոնիլաթօ

Բոլոր արժէքը 300,000 թալեր կամ 15 հազար քսակ օսմանեան դահեկան։

Խ. Օտեան

բալ Հարիւրաւոր քայլ հասանեն 'ի փոքր սենեականման տեղի ինչ՝ յոր գտանին երկու փոքրիկ ինչ աւազան ջուրց միայն լցեալ և միւսոյն քաղցր ։ Չերկրորդ խորափորն նմանապէս զառ 'ի վայր իջեալ դէպ 'ի հարաւ գնայ 'ի Հիւսէյնիկ գիւղ կէս ժամ . բայց թէ յինչ պէտս և կամ վասն որոյ շինեալ են այսոքիկ չկարացաք որոշ ինչ իմանալ , միայն մարթ է վասն հոգալոյ զջուր 'ի պաշարման ժամու . և կամ վասն 'ի փախուստ ճեպելոյ 'ի հասանել վտանգի ինչ ընդ զանխուլ ճանապարհս . որպէս և երկարութիւն միոյ խորափորին հաւաստէ գծելով ընդ երկրաւ վեց ժամ 'ի Ղօրբի գիւղ . խցեալ գոլով խորափորին չկարացաք նշմարել ինչ ։

« Ի քաղաքին են չորս եկեղեցիք հայոց ենթարկեալ չորից առաջնորդաց , և մի մատուռն . սուրբ Կարապետ եկեղեցի՝ որ 'ի նորումս կառուցաւ ընդ իշխանութեամբ վանացն սրբոյն Եջմիածնի , է առաջինն յեկեղեցիս քաղաքիս՝ կանգնեալ 'ի վերայ չորից սեանց , ունի զերիս մեծ հաւասար սեղանս , և զերկու փոքրիկ . յերկոսին անկիւնս արեւելեան , 'ի վեր քան զերիս սեղանսն ։ Աւագ խորան յանուն սուրբ Կարապետին . խորանք երկուց կողմանց՝ դեռ ևս կան առանց օրհնութեան և օծման ։ Ի շինութիւն այսր եկեղեցւոյ բազում աշխատութիւնս կրեաց ժողովուրդն վասն ստանալոյ 'ի ձեռս այլադաւանից , որք սաստկաբար մինչեւ հիմն 'ի վեր տապալել , որպէս արարին ընդ հոյակապ և բազմածախ եկեղեցին Իշխէգի գեղջ՝ զոր 'ի տեղի իւրում յիշատակեցից . և այն յոխերիմ երևելեաց գտնեալ 'ի Պօլիս ոչ սակաւ աշխատութիւնս կրեաց . սակայն շնորհիւ Տեառն , արդարասիրութեամբ վեհափառ Սուլթանին , և արթնութեամբ Սրբազան Պատրիարքին հօր ոչինչ կարաց առնել . այլ ունայնավաստակ ամօթով դարձաւ յետս , կորուսեալ նաև զառաջին վարկ իւր առաջի իւրայնոց , զոր ունէր յառաջնմէ ։

« Սուրբ Յակոբ՝ է շքեղ եկեղեցի , կրեաց սա ևս զբազում նեղութիւնս , բայց աչալուրջ կառավարութեամբ Սամուէլեան մահտեսի Սամուէլի հանգուցելոյ և պէսպէս ընծայիւք տրոց 'ի գլուխ ել ըստ ամենայնի խաղաղութեամբ . ունի զերիս խորանս՝ աւանդատունն դէպ 'ի հարաւ . ունի և զմի դպրոց և աշակերտք 'ի նմին 90 . առաջինն սա 'ի դպրոցս քաղաքիս . վասն որոյ և մեր տեղի անդ հաստատեցաք հաւանութեամբ չորից Առաջնորդաց և իշխանաւորաց տեղւոյն ։

« Սուրբ Ստեփաննոս՝ է եկեղեցի անշուք . և ժողովուրդք են աղքատք և սակաւք . ունին զմի փոքր դպրոց՝ որ երբեմն փակի և երբեմն բացեալ լինի ։

« Սուրբ Նշան Սինամուտայ՝ եկեղեցի ազնիւ բայց փոքրիկ . սա ևս կրեաց զբազում նեղութիւնս , բայց ջանացողութեամբ և անքուն հոգատարութեամբ Խումաճանեան մահտեսի Եղնուական աղայի և առատաձեռնութեամբ նորին , առանց ինչ վնասուց 'ի գլուխ պսակեցաւ լրութեամբ շինուածոյն ։ Եւս ցուցանեն զխաչ մի մեծ և 'ի նմա մասն 'ի կենաց Աստուածածնի լուացելոյ զմանկացեալն Յիսուս ։ Սուրբ Սարգիս Սինամուտայ՝ մատուռն յիշեցեալ , գոլով մնացեալ 'ի վաղեմնից ժողովրդոց , (քանզի ծերունիք պատմեն յաւանդութենէ լինել բնակիչս 'ի Սինամուտ եօթն հարիւր տանց և 'ի նոսա եօթն եկեղեցեաց , յոր դեռ ևս սեղանաքարինք առ անդ յորժամս հիւսեալ կան) և խոհական անձանց կամեցեալ փակել զայն , կշռեալ զանկարութիւն իւրեանց 'ի պահպանութիւն երկուց եկեղեցեաց . սակայն ծանուցեալ և զայն՝ 'ի պատճառս այնմ ծնանի երկպառակութիւն 'ի ժողովուրդս ՝ որպէս երբեմն երբեմն ծընանէր 'ի նոսա , ուստի համաձայն հաւանութեամբ , երկու եօթնեակ 'ի միոջ և երկու 'ի միւսն կատարեն զժամերգութիւնս , և այսպէս խաղաղութեամբ 'ի սէր եկեալ կեան [illegible] ։

« Յաւուրս յայսոսիկ բացաւ առ դըպրոց մի օրիորդաց յանուն սրբոյն Շուշանայ դստեր մեծի զօրավարին մերոյ Վարդանայ և թիւք աշակերտուհեաց հասանին մինչև յերեսուն և վեց ։ Յուսալի է ևևս յաւելուլ՝ զի երախտանդութիւն ծնողացն յայն ունումն զաւակաց իւրեանց դեռ 'ի վերայ երևի քան զառաւ զաւակաց նոցին ։ Վարժապետ օրիորդաց համաձայն խորհրդով հասարակութեան տեղւոյն՝ ընտրեցաւ Մարտիրոս խոհեմամիտ քահանայն սակաւահաս ռոճկաւ ։

« Միով ժամու հեռի 'ի քաղաքէն յարևելս նորա գտանի զառ 'ի վայր այր մի յորձքար վէմս , յիւրուն կամ վաթսուն կանգնաչափ ընդ Թափ իջեալ , յառաստաղէ այրին իջանեն կաթուածք քաղցր ջուրց՝ ամփոփեալ յերակս բլրոյն 'ի ձեռանց ձմերան , յամառան 'ի սաստիկ ցրտութենէ սառին ջուրքն . ուստի բերեն զսառոյցն 'ի վաճառ 'ի քաղաքն 'ի զովացումն ամառային ջերմութեանն , իսկ 'ի ձմեռանն լինի բաւականաչափ ջերմութիւն յայրի անդ . և ջուր այրին լինի գաղջ ։ Ժողովուրդք քաղաքիս ըստ զփոփոխութիւն ջուրց յերակս տարւոյն սքանչելիք համարին ։

« Փոքր ինչ հեռի 'ի տեղւոջէ աստի գոյ բլրակ մի՝ զոր սուրբ Արոն (սուրբ Ահարոն) կոչեն . բայց ոչ արձան և ոչ այլ նշան կամ գերեզմանատեղի գոն . ասորիք տեղւոյս ամի ամի գնան անդ մատուցանել զպատարագ՝ ուր խուռն բազմութիւնք 'ի մերայնոց դիմեն անդ միտակ ուխտաւորք ընդ զարգացութիւնս ասորւոց ։ Երանի թէ զոր յամպէսս ծախէին մերայինք ընդ զծոցս օտարաց՝ կիսով չափ օգնէին յառաջադիմութեան ազգին ։ Գոն քանի մի սուտ ուխտատեղիք անարժան յիշատակութեան . ուստի զանց զնոքօք արարաք ։ »

[illegible]

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Չորեքշաբթի Թէրապիզոնի ընդհանուր կուսակալ բարձրապատիւ Սարիմ փաշայն Բարձրագոյն Դրուռը գալով բարձրապատիւ Եպարքոսին այցելութիւն ըրաւ ։

— Երեքշաբթի Ռուսիոյ կայսերական կառավարութեան գործակատար Մօսիէօ Օզէրօֆը առաւօտուն արտաքին գործոց նախարարին պալատը երթալով՝ պաշտօնական խորհրդակցութիւն մը ըրաւ ։

— Երկուշաբթի կայսերական Թնդանօթարանի բարձր պաշտօնեայ Նամըք փաշայն Զէյթին պուրնուի արքունի գործարանը պտուտելու գնաց , ու անկէ ալ պասմախանէն և պարութխանէն աչքէ անցունելէն ետքը՝ մեծապատիւ Տատեան Պօղոս ամիրային Այ Ստեֆանոյի տունը գնաց ու գիշերը հոն մընաց ։ Երեքշաբթի Ազատլըի պարութխանէն պտուտեցաւ և չորեքշաբթի Մայրաքաղաքս վերադարձաւ ։

—Ամսոյս 2 Թուականով Միրայէն կը գըրեն թէ Յունաստանի Թագուհին յղի է . եթէ այս լուրը ստուգուի անմիջապէս պաշտօնական կերպիւ պիտի հրատարակուի ։

— Բարձրագոյն դրան թարգմանատան անդամներէն յարգապատիւ Տատեան Կարապետ աղան կիրակի օր գաղղիական շոգենաւով դէպ 'ի Փարիզ մեկնեցաւ՝ արտաքին գործոց նախարարութեան քանի մը պաշտօնական նամակները Փարիզի կայսերական դեսպանատունը յանձնելու համար ։

— Գաղղիոյ դեսպան Լավալէթի Մարքէզը քիչ մը ժամանակ իւր հայրենիքը դառնալու որոշած ըլլալուն՝ իւր տեղը Գաղղիոյ տէրութեան արտաքին գործոց նախկին պաշտօնեայներէն Մօսիէօ Պրէմիէն առ ժամանակեայ դեսպան նշանակուեցաւ ։ (Ճէրիտէի հավատիս ։)

— Անցեալ հինգշաբթի որ Աւստրիոյ տէրութեան արտաքոյ կարգի դեսպան Լայինկէնի կոմսը Չըրաղանի կայսերական պալատը ներկայանալով՝ Աւստրիոյ կայսր ձեռքովը գրուած նամակը վեհափառ Սուլթանին մատուցանելու պատիւ ունեցաւ ։

— Նոյն գիշերը յիշեալ կոմսը Անգղիոյ դեսպանատունը տրուած պարահանդէսին ներկայ գտնուեցաւ , և հետևեալ օրը այն տեղ ճաշեց ։

— Լոմպարտիոյ նախկին փոխարքայ Արշիտուքս Րէնիէն , որ Սարտէնիոյ Թագուհւոյն հայրն է , ամսոյս 16ին իւր 70րդ տարուան հասակին մէջ վախճանեցաւ ։ Յիշեալ կայսերազուն Իշխանը Ֆրանսուա Ա Աւստրիոյ կայսեր եղբայր և այժմեան կայսեր մեծ հօրեղբայրն էր ։

— Եէնիճէի հայազգի անդամաւոր մեծապատիւ Մուքիաս աղայն Սամաթիոյ հրկիզելոց համար 1000 ղրուշ շնորհեց ։

- Աղտիւլ Քատիր Էմիրը Ամասիայէն մեկնելու առեն խնդրած էր որ իւր վախճանեալ քանի մի ազգականաց և ծառայից թաղուած տեղը անխախտ մնայ ։ Յիշեալ քաղաքին բընակիչները Էմիրին ըրած առատաձեռն ողորմութեանցը փոխարէն՝ ստորագրութեամբ ըստակ ժողվելով անոր մնալոց վրայ գերեզմանի քարեր դնելու շտապեր են , և Էմիրը զանոնք տեսնելու համար՝ մայիս ամսոյ մէջ անգամ մը նորէն Պրուսա երթալու դիտաւորութիւնը յայտներ է ։

— Բարձրապատիւ Ալի փաշայն Ժուռնալ տը Քօնսթանթինօփլ լրագրին միջոցաւ նամակաւ մը կը ծանուցանէ թէ Հ. Աղեքսանդր Պէշիքթաշլեան և Հ. Յովհաննէս Սօրղուճեան Մխիթարեան վարդապետները թէպէտ անցեալ յուլիսի 8ին Էմիրկէնի իւր ծովեզերեայ պալատը գացին Մխիթարեան Վենետիկ պարսաւագրքին պարունակածին դէմ բողոքելու . բայց նոյն օրը հռովմէադաւան աշխարհականաց կողմէն իրենց պատրիարքի դէմ Բարձրագոյն Դրուռը տրուած աղերսագրին մասնակից չեղան ոչ իրենք և ոչ իրենց պաշտօնակիցները ։

— Կոստանդնուպոլսոյ մէջ պատահած քանի մը գողութիւնները լսելով՝ ոստիկանութեան նախարար Խայրէտտին փաշայն պէտք եղած միջոցները 'ի գործ դրաւ և երեսունի չափ աւազակներ ձեռք ձգել տուաւ , որոնք Մայրաքաղաքիս քանի մը թաղերը կողոպտելու չար դիտաւորութիւններին խոստովանեցան ։

— Անցեալ չորեքշաբթի լուսնալու երեքշաբթի գիշեր ոստիկանութեան գործակալները Ռուսիոյ Քանչէլէրիայի ետևի կողմը երկու աւազակներ բռնեցին , և բնակարաններն կոխելով՝ մէկ շատ գողցած բաներ գտան , որոնց միջոցաւ շատ գողութիւններ երևան պիտի ելլան ։

— Ամերիկայի Նիւ Եօրք քաղաքը յունվարի 8ին երկաթուղւոյն վրայ ցաւալի դիպուած մը պատահելով՝ Նորընտիր Նախագահին որդին և այլ շատ հոգի կեանքերնին կորսուեր են , Փէրրի վօչապետն ալ հազիւ թէ զինքը ազատեր է ։

— Նախընթաց թիւրթով Զմիւռնիոյ մահմետական իւղավաճառի մը գողերու ձեռօք սպանուիլը և կողոպտուիլը յիշատակեցինք ։

Այս անգամ Իմփարթիալ լրագրին մէջ կը կարդամք որ « յիշեալ մարդասպանութեան տեղի ունեցած շաբթուն ուրբաթ օրը օսմանեան շոգենաւը որ Կոստանդնուպոլիս պիտի գար Իզմիրէն մեկնելու ժամը , ճամբորդներէն մէկուն կասկածելի շարժուածքը տեսնուելով՝ ոմանք երկրայութեան մէջ ինկան թէ այն մարդասպաններէն մէկը չըլլայ այս մարդը ։ Ուստի երկրայութիւննին յայտնեցին նաւապետին , որն ալ կասկածելի ճամբորդին բաները խուզարկել տալով՝ իւղավաճառ մահմետականին վերաբերեալ քանի մը կտոր բաները գտաւ , և իսկոյն չարագործը արդարութեան պաշտօնէից յանձնեց , որ երիտասարդ մահմետական սափրիչ մըն է ։ »

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս 23 յունվարի ։

Անցեալ շաբթուան գլխաւոր [illegible] ։ [illegible] ։

Այս օրերս միայն [illegible] ։ [illegible] համար ալ 35,000 քիլէ [illegible] գիներով ։

Կարմիր ցորեն լոտ ոտ.	18էն	22 ղր.	քիլէն
Կակուղ ցորեն „	17½ „	21½ „	„
Մորայորեն „	16 „	17½ „	„
Գարի „	9½ „	10 „	„
Հաճար „	12½ „	13 „	„
Վարսակ „	6¼ „	6¾ „	„

[illegible] մէջ [illegible] 450 հազար քիլէի կը հասնի , այսինքն 370,000 քիլէ կարմիր ցորեն , 50,000 քիլէ կակուղ ցորեն , 30,000 քիլէ գարի ։ Մորայորեն և հաճար չկայ ծախու ։ Վարսակ միայն Մարմարայի ծովեզերքը յանձնուելու պայմանաւ կրնայ առնուիլ ։

— Մետաքսը շատ ուզուելուն և ներքին գաւառներէն եկածները անմիջապէս գնող գտնուելուն համար՝ շուկայիս մէջ գրեթէ ամենևին չկայ վաճառուելիք ։

Այս ապրանքը եկած տեղերն ալ [illegible] ։ Այս օրերս 20 հակի չափ վաճառուեցան Բրուսայի և Վէզիրի [illegible] 361էն 383 ղրուշի , և Պրուսէ [illegible] 310էն 315ի ։

Պարսկաստանի մետաքսներն ալ կը փնտռուին ։ Թարապիզոնի [illegible] եկածները անմիջապէս [illegible] կը վաճառուին ։

Այս վերջին օրերը 250 [illegible] չափ վաճառուեցաւ օխան 185էն 190 ղրուշի ։

Վրաստանէն եկած մետաքսներն ալ [illegible] վաճառեցան . օխան 135էն 140 ղրուշի , այս օրերս 20 հակ մը առնուեցաւ ։ Խօրասանի տեսակէն ալ 3,000 օխայի չափ Եգիպտոսի համար ծախուեցաւ օխան 80էն 105 ղրուշի ։

Ճէհրին Անգորայի տեսակը 14էն 15 ղրուշի կ'արժէ , միւս տեսակները ալ [illegible] համեմատութեամբ կը ծախուին ։

Փոխանակագիր

Լոնտոնի վրայ 3 ամսով		119էն	118
Փարիզի „	„	190	
Մարսիլիայի	„	190էն	189
Թրիեստի „	„	443	
Ճէնովայի „	„	183½	

Թղթադրամով վճարուածները 3 % տոկոսով ։

Զմիւռնիա 3 փետրուարի ։

Բամպակի առուտուրը այս շաբաթ մեծ հանդարտութեան մէջ էր . միմիայն հետևեալ վաճառումները եղան ։

5 հակ [illegible] 102էն 103 ղրուշ [illegible] ։

1,200 հակ [illegible] 258էն 290 ղրուշ կենդինարը ։

16 [illegible] 9½էն 11 ղրուշ օխան ։

[illegible] 260էն 270 ղրուշ կենդինարը ։

Փոխանակագիր

Լոնտոնի վրայ [illegible]		113էն	113¾
Գաղղիոյ „	„	179էն	180
Թրիեստի „	„	416էն	418
Կ. Պոլսոյ „	„	½ % վերադիր	

Աղեքսանդրիա 26 յունվարի ։

Բամպակի առուտուրը [illegible] է . Ցորենը 82էն 85 ղրուշ կ'արժէ . Սորէն-Եգիպտոսինը 75էն 77 ղրուշ . բակլան 62էն 63½ , գարին 48 և [illegible] 70 ղրուշ արտէպը ։ Այս գիներով բաւական վաճառումներ եղան ։

Ամէն օր 400էն 500 հակ բամբակ կը վաճառուի կենդինարը ըստ տեսակին 190էն 240 ղրուշ ։

Ա[illegible] և [illegible] հանդարտ են . առաջինը 105 և վերջինը 190 ղրուշ արտէպը ։

Փոխանակագիր

Լոնտոն	98½էն	98¾
Թրիեստ	135	
Լիվօռնօ	123	
Մարսիլիա	510.	

ՏԵԱՐՔ ԼՐԱԳՐՈՅՍ
ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ՍԱՀԱԿ ԱՊՐՕԵԱՆ
Ընդհանուր Թարգմանատան [illegible]

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՂԱՒՆԻՈՅ
Կոստանդնուպոլիս Թաշխանն ի [illegible]